

GÖTEBORGS UNIVERSITET
Statsvetenskapliga institutionen

Förutsättningar för att ro det politiska projektet hållbar utveckling i hamn

– en studie över centrala aktörer inom svensk fiskeripolitik

Kandidatuppsats i Statsvetenskap
Författare: Matilda Petersson
Handledare: Ulrika Möller
15 poäng, VT 2010
Antal ord: 9948

Abstract

Flera fiskarter håller på att försvinna från våra svenska vatten. De senaste tio åren har dock problemen uppdagats och vissa förändringar har genomförts för att vända trenden. Hittills har dock fiskeripolitiken bedrivits med begränsad framgång, trots målsättningen om att nå ett hållbart fiske. En intensiv medial debatt föreslår att meningsskiljaktigheterna mellan aktörer inom fiskeripolitiken är stora och att detta skapar problem för implementeringen av ett hållbart fiske. Vad målsättningen om ett hållbart fiske egentligen innebär är dock inte självklart. Innebörden av en hållbar utveckling har sedan begreppet lanserades varit ämne för diskussion, vilket har gett upphov till flera olika tolkningar. En potentiell förklaring till fiskeripolitikens begränsade framgång, samt till meningsskiljaktigheterna mellan aktörer, kan vara att centrala aktörer inom fiskeripolitiken betraktar idén om ett hållbart fiske på olika sätt. Studiens teoretiska syfte är därmed att utforma ett analysverktyg som fångar upp olika idéer om ett hållbart fiske. Studiens empiriska syfte är att se om olika hållbarhetssyn kan förklara fiskeripolitikens begränsade framgång och de meningsskiljaktigheter som görs gällande mellan olika aktörer inom fiskeripolitiken. Jag kommer också göra en jämförelse av hållbarhetssyn över tid för att kunna diskutera framtida förutsättningar för en implementering av ett hållbart fiske. Uppsatsens aktörer utgörs av regeringen, Fiskeriverket, Sveriges Fiskares Riksförbund och Svenska Naturskyddsföreningen och studien görs med kvalitativ textanalys. Resultaten föreslår att olika hållbarhetssyner mellan aktörer kan vara en förklaring till fiskeripolitikens tillkortakommanden samt de meningsskiljaktigheter som finns mellan aktörer. Resultaten visar även att aktörernas hållbarhetssyner har blivit mer lika varandra de senaste tio åren, framförallt när det gäller lösningar som aktörerna föreslår. Då aktörernas syn på lösningar för ett hållbart fiske har blivit mer lika föreslår min studie goda förutsättningar för implementeringen av ett hållbart fiske framöver.

Nyckelord: Hållbart utveckling, hållbart fiske, svensk fiskeripolitik, aktörscentral idéanalys

Innehållsförteckning

Abstract	1
1. Inledning	4
1.2. Problemformulering	6
1.3. Syfte och frågeställningar	6
1.4. Disposition.....	7
2. Teori och tidigare forskning	7
2.1 Hållbar utveckling.....	7
2.2. Perspektiv på hållbar utveckling.....	9
2.2.1. "Status quo" och "ekologisk modernisering".....	10
2.2.2. "Reform" och "administrativ rationalism".....	11
2.2.3. "Transform" och "grön radikalism"	12
2.3. Summering av teorin	13
2.4. Analysverktyg	14
3. Metod och Material	16
3.1. Tillvägagångssätt	16
3.2 Material och urval.....	16
3.3. Avgränsningar	18
4. Analys	18
4.1. Regeringen	18
4.1.1. <i>Problem</i>	18
4.1.2. <i>Orsaker</i>	19
4.1.3. <i>Lösningar</i>	20
4.2. Fiskeriverket	21
4.2.1. <i>Problem</i>	21
4.2.2. <i>Orsaker</i>	22
4.2.3. <i>Lösningar</i>	23
4.3. Sveriges Fiskares Riksförbund.....	24
4.3.1. <i>Problem</i>	24
4.3.2. <i>Orsaker</i>	24
4.3.3. <i>Lösningar</i>	25
4.4. Svenska Naturskyddsföreningen.....	26
4.4.1. <i>Problem</i>	26
4.4.2. <i>Orsaker</i>	27
4.4.3. <i>Lösningar</i>	28
5. Resultat och slutsatsdiskussion	29
5.1. Hur ser aktörer inom svenskt fiske på idén om ett hållbart fiske?	30
5.2. Vilka är skillnaderna och likheterna mellan olika aktörer?	31
5.3. Har skillnaderna mellan aktörer minskat eller ökat de senaste tio åren?	31
5.4. Hur väl fungerar analysverktyget i jakten på hållbarhetssyner?.....	32
6. Referenser	33
6.1. Böcker.....	33
6.2 Publikationer	33
6.3. Artiklar	34
6.4. Dagstidningar och tidsskrifter.....	34

1. Inledning

Att många fiskbestånd är kraftigt reducerade eller nästintill utrotade är idag något som de allra flesta har hört talas om. Det är dock först de senaste tio åren som problemen uppdagats och förts upp till ytan. Den sammantagna forskningen över svenska vatten tyder på att minskade fiskpopulationer främst beror på det omfattande fisketrycket (Riksdagen: 2008; 4). I takt med att medvetenheten om problemen har ökat, har också ansträngningen för att vända den negativa trenden ökat. Exempelvis har både EU:s och Sveriges fiskeripolitik gått från näringspolitiskt inriktade målbilder, till att sätta ett hållbart fiske, miljömässigt, ekonomiskt och socialt, som den övergripande målsättningen. Fiskeripolitiken har därmed gått från att vara näringspolitik till att bli miljöpolitik. (Riksrevisionen 2008; 7) Denna förändringsprocess tillskrivs idén om hållbar utveckling och dess dominans över den samtida miljöpolitiken och återfinns även inom andra politikområden.

De omfattande problemen kring fiskbestånden och havsmiljön antyder att fiskeripolitiken bedrivits med begränsad framgång. Trots ökad medvetenhet tycks problemen fortskrida.

Riksrevisionen utvärderade 2008 statens insatser för ett hållbart fiske och framhöll att ”*de samlade insatserna har varit ineffektiva. I flera väsentliga avseenden rör sig Sverige bort från målen, trots sedan länge kända problem.*” Riksrevisionens slutsats var att varken de ekonomiska, de sociala eller de miljömässiga målen uppfylls. (Riksrevisionen 2008; 7) Även EU kommissionen erkänner fiskeripolitikens tillkortakommanden och skriver i den senaste grönboken om den gemensamma fiskeripolitik att ”*de mål som 2002 fastställdes för att uppnå ett hållbart fiske har [...] generellt sett inte uppnåtts.*” (EU:s Grönbok 2009; 7).

Den mediala debatt som förts i svenska medier kring fiske- och havsfrågor tyder på att meningsskiljaktigheterna mellan aktörer inom svenskt fiske är stora. Detta förefaller också vara ett hinder för implementeringen av ett hållbart fiske. I debatten tillhör värdeexpressiva termer som ”utfiskning” och ”destruktivt fiske” jargongen och inte sällan målas beslutsfattare, fiskerinäringen, miljörörelsen och andra aktörer ut som varandras fiender (se exempelvis Göteborgsposten 2009).

Miljöpartisten och journalisten Isabella Lövin påpekar i den omtalade boken *Tyst hav* (2007), fiskerinäringens roll som aktör i fiskeripolitiken. Lövin framhåller att protester från fiskerinäringen upprepade gånger lett till att Fiskeriverket beviljat dem undantag från regler.

Vidare menar Lövin att Fiskeriverket ofta har verkat i fiskerinäringens intressen, på bekostnad av den långsiktiga miljöhänsynen. (Lövin 2007; 24f, 38ff) Fiskerinäringen och yrkesfiskare har emellertid en särställning som aktör inom fiskeripolitiken. Dels för att de utgör en viktig aktör med påverkan för politikens utformning. Men också för att fiskerinäringen torde vara den samhällsgrupp som påverkas mest av fiskeripolitiska beslut, eftersom dem påverkar yrkesfiskarnas sysselsättnings- och försörjningsmöjligheter. Fiskerinäringens syn på problemen och på idén om ett hållbart fiske är emellertid av stor betydelse. En undersökning från 2007 visar på stora skillnader mellan hur svenska yrkesfiskarekåren och svenska folket i allmänhet ser på allvaret i olika havsmiljöproblem. Vad som var intressant var att jämfört med svenska folket i allmänhet, betraktade yrkesfiskarekåren *utfiskningsproblematiken* som ett mindre allvarligt problem för havsmiljön. (Berlin & Möller 2009; 112-119)

Att allvaret i olika havsmiljöproblem betraktas på olika sätt antyder att det även kan finnas fler skillnader mellan olika aktörer. Därmed föreslår jag att en av förklaringarna till både fiskeripolitikens tillkortakommanden och meningsskiljaktigheter mellan aktörer skulle kunna vara olika syn på innebörden av ett hållbart fiske. En alternativ förklaringsmodell kan tänkas vara att aktörerna enbart agerar utifrån sina egna intressen. Enligt denna förklaringsmodell skulle yrkesfiskare enbart arbeta för åtgärder som gynnar deras egen verksamhet i högst möjliga mån. Miljöorganisationer skulle bara bry sig om de miljömässiga problemen och agera utifrån det. Regeringen skulle bara göra sådant som gjorde att de blev omvalda till nästa mandatperiod och Fiskeriverket skulle enbart verka för att hålla sin verksamhet med statliga medel. Jag tror dock inte att intresse är tillräckligt för att förklara varken fiskeripolitikens tillkortakommanden eller meningsskiljaktigheter mellan aktörer. Även om intresse troligtvis har ett finger med i spelet, tror jag att aktörer även agerar utifrån andra premisser. Syn på hållbarhet inom fisket skulle kunna vara en sådan utgångspunkt, som kan förklara aktörers agerande. Jag menar att aktörers samlade syn på hållbarhet inom fisket skulle visa på hur man prioriterar exempelvis mellan ekonomisk, miljömässig och social hållbarhet, vilket säkert kan förklara en del av aktörers beteende i fiskeripolitiken. Därigenom menar jag att hållbarhetssyn utgör en fylligare förklaringsmodell än intresse.

1.2. Problemformulering

Fiskeripolitiken har blivit miljöpolitik och en del i denna utveckling är att ett hållbart fiske har blivit den övergripande målsättningen. För tillfället anses dock denna målsättning vara långt ifrån den verkliga situationen. Dessutom präglas fiskeripolitiken av icke-statliga aktörer som fiskerinäringen och miljörelsen. Den mediala debatten kring fisk- och havsmiljöfrågor samt skillnaden mellan aktörers syn på utfiskningsproblematiken antyder att aktörerna inom svensk fiskeripolitik inte är överens. Med anledning av att en hållbar utveckling ska genomsyra den svenska fiskeripolitiken samt aktörers relevans för implementeringen är aktörer inom svenskt fiske och deras syn på idén om ett hållbart fiske intressant att studera. Vi vet redan att delar av problembilden betraktas på olika sätt. Kan fiskeripolitikens hittills begränsade framgångar mot ett hållbart fiske samt aktörernas meningsskiljaktigheter i fiskeripolitiken delvis bero på att aktörer betraktar innebörden av ett hållbart fiske olika?

Då hållbarhetsintegrering är något nytt inom fiskeripolitiken är det även intressant att se om det skett någon förändring över tid hos aktörernas syn på ett hållbart fiske. Är det så att aktörerna har blivit mer lika varandra över tid kan detta ses som att miljö- och hållbarhetsintegreringen är igång. Det kan även tyda på att förutsättningarna för att implementera ett hållbart fiske inom den framtida fiskeripolitiken torde vara relativt goda. Är det istället så att skillnaderna har ökat över tid, tyder detta snarare på att implementeringen av ett hållbart fiske kan komma att ställas inför tuffa utmaningar.

1.3. Syfte och frågeställningar

Uppsatsen teoretiska syfte är att utforma ett analysverktyg, för att kunna undersöka olika aktörers syn på hållbar utveckling inom fisket. Analysverktyget kommer att baseras på tidigare forskning och teorier kring begreppet hållbar utveckling. Aktörer kommer att utgöras av representanter för "staten", "fiskerinäringen" samt "miljörelsen". Uppsatsens empiriska syfte är att undersöka huruvida olika syn på ett hållbart fiske kan förklara en del i fiskeripolitikens hittills begränsade framgång samt de meningsskiljaktigheter som finns mellan olika aktörer. Genom att jämföra aktörernas hållbarhetsyn vid två tidpunkter hoppas jag även kunna uttala mig om hur framgångsrik den framtida implementeringen av ett hållbart fiske kan komma att se ut. Om aktörernas hållbarhetssyner har blivit de senaste åren, borde detta förenkla för implementeringen av ett hållbart fiske. Har skillnaderna istället ökat torde detta försvåra för en implementering.

Min teoretiska frågeställning är;

Hur väl fungerar analysverktyget i jakten på hållbarhets syner?

Mina empiriska frågeställningar är;

Hur ser aktörer inom svenskt fiske på idén om ett hållbart fiske?

Vilka är skillnaderna och likheterna mellan olika aktörer?

Har skillnaderna mellan aktörer minskat eller ökat de senaste tio åren?

1.4. Disposition

I det andra kapitlet presenteras den teoretiska stomme som ligger till grund för uppsatsens analysverktyg. Jag kommer att redogöra för delar av den teoretiska diskussion som förts kring hållbar utveckling samt för olika perspektiv av begreppets innebörd. Kapitlet mynnar sedan ut i studies analysverktyg som kommer att styra genomgången av det empiriska materialet. I det tredje kapitlet redogör jag för mina metodologiska överväganden gällande tillvägagångssätt, materialurval samt studiens avgränsningar. Kapitlet därpå utgörs av min textanalys av de för uppsatsen valda aktörerna, vilka är regeringen, Fiskeriverket, Sveriges Fiskares Riksförbund samt Svenska Naturskyddsföreningen. I uppsatsens femte och sista kapitel redogör jag för mina resultat samt diskuterar studiens slutsatser.

2. Teori och tidigare forskning

2.1 Hållbar utveckling

Innebörden av begreppet ”hållbar utveckling” har sedan det myntades 1987 i Brundtlandrapporten om ”vår gemensamma framtid” av FN:s kommission om miljö och utveckling, varit en omstridd fråga och ämne för diskussion. Kommission skapades mot bakgrund av konflikten mellan miljöfrågor och utvecklingsfrågor som uppdagats under Stockholmskonferensen om den mänskliga miljön 1972. Rapportens huvudsyfte var därmed att förena två, för många, oförenliga debatter, om miljöfrågor och utvecklingsfrågor (Kates 2005; 10).

Kommissionen inleder Brundtlandrapporten med att konstatera att dagens utvecklingstrender lämnar ett större antal människor fattiga och sårbara samtidigt som de bidrar till omfattande miljöförstörelse. Kommissionen lyfter därefter frågan hur en sådan utveckling ska kunna tillgodose kommande generationers behov, i takt med att världens befolkning antas öka.

Världens stater, industriländer som utvecklingsländer, uppmanas därmed till en ny form av utveckling, en ”hållbar utveckling”, som tillförsäkrar människans överlevnad och möjligheter att tillgodose sina behov långt in i framtiden. (Brundtlandrapporten 1987; 2f, 43)

Brundtlandrapportens definition av hållbar utveckling är den i särklass mest välkända och använda och lyder *”En hållbar utveckling är en utveckling som tillgodoser våra behov idag utan att äventyra kommande generationers möjligheter att tillgodose sina”* (Brundtlandrapporten 1987; 43). Kommissionen framhåller att en hållbar utveckling har två inneboende komponenter, dels ”behov” som i huvudsak avser essentiella behov hos världens fattiga som ska prioriteras och dels ”begränsningar” hos stater att genom teknisk och social organisering av naturresurser, möta dagens och framtida generationers behov. (Ibid; 43) För Brundtlandkommissionen innebar ”begränsningar” inte nödvändigtvis en begränsning av den ekonomiska tillväxten. Ekonomisk tillväxt betraktas istället som en förutsättning för en hållbar utveckling, eftersom ekonomisk tillväxt ska leda kampen mot världens fattigdom. Denna tillväxt måste dock vara mindre resurskrävande och energiintensiv för att vara hållbar. (Elliot 2004; 159)

Lorraine Elliot menar i boken *”The Global Politics of the Environment”* att den globala miljöpolitiken präglas av meningsskiljaktigheter om vilka principer som inbegrips inom en hållbar utveckling samt vilka strategier som leder dit. Elliot menar således att hållbar utveckling är den mest övertygande men samtidigt mest omstridda idén inom den samtida miljödebatten (Elliot 2005; 157). Åtskilliga försök har gjorts för att reda ut och förklara begreppet, ändå finns fortfarande ingen tolkning av hållbar utveckling som inte blivit ifrågasatt (Kates 2005; 20). Många menar att det är just denna vaghet och tójbarhet som gör begreppet så användbart i politiska sammanhang (Corell 2007; 28). Att hållbar utvecklings styrka ligger i att det inte finns någon entydig tolkning, eftersom innebörden av begreppet hela tiden debatteras, ifrågasätts och därigenom utvecklas. Den inneboende ambivalensen inom hållbar utveckling öppnar därmed upp för tolkning på olika beslutande nivåer, från lokal till global och inom olika samhällssektorer och institutioner. Detta menar man har möjliggjort för användandet av hållbar utveckling på vitt skilda områden, från hållbara städer och livsstilar till hållbara jordbruk och fisken. (Kates 2005; 20) Andra menar istället att begreppets ambivalens är problematisk, eftersom det gör att hållbar utveckling kan komma att betyda allt och ingenting (Corell 2007; 28). Dessa kritiker framhåller att hållbar utveckling urvattnas på dess betydelse om det går att modifiera och omdefiniera begreppet så att det passar till var och ens egna syften (Kates 2005; 20).

Innebörden av hållbar utveckling är i någon mening alltid en tolkningsfråga och beroende på hur begreppet tolkas får det konsekvenser på de politiska beslut som tas i praktiken (McNeill 2000; 15f). Mycket utav det som beskrivs som hållbar utveckling är därmed resultatet av kompromisser mellan berörda aktörer på området. Kates et al beskriver i artikeln "*What is Sustainable Development*" att kritik och debatt kring hållbar utveckling är en del av arbetet och en process som kräver deltagandet från olika aktörer och olika perspektiv. Idealt ska berörda aktörer delta i processen och tillsammans komma fram till gemensamma riktlinjer att arbeta mot, som förenar tidigare motsatta värden och mål. Erfarenheter säger dock att det inte är helt lätt för olika aktörer att komma överens om hållbara värden, mål och åtgärder. Detta menar Kates et al beror på att aktörer ibland upplever processen som ett för stort hot mot deras egna intressen att de vägrar att delta och istället enbart för fram sina egna intressen. (Kates 2005; 19f) Hållbar utveckling som politiskt projekt kompliceras därigenom på politikområden (som exempelvis fiskeripolitiken) där det är flera olika aktörer som är med och utformar politiken, eftersom olika aktörer i regel har olika preferenser. Därmed innebär hållbar utveckling som politiskt projekt nästan alltid en konflikt mellan olika aktörers värden och intressen (Zannakis 2005; 181, 193f).

2.2. Perspektiv på hållbar utveckling

Innebörden av hållbar utveckling kan alltså tolkas på flera olika sätt. Hopwood et al skriver i artikeln "*Sustainable Development: Mapping Different Approaches*" om tre perspektiv som på olika sätt beskriver de förändringar som krävs för att en hållbar utveckling ska uppnås, vilka är 1) "status quo", 2) "reform" och 3) "transform". (Hopwood 2005; 42) Maarten A. Hajer talar istället i boken *The Politics of Environmental Discourse* om förekomsten av miljödiskurser, som definieras som en samling idéer, koncept och kategorier som ger mening till de fysiska och sociala förhållandena inom den samtida miljödebatten. Hajer menar att idén om hållbar utveckling dominerar samtida miljödiskurser, dock inte sagt att aktörer har enats om *en* gemensam syn på hållbar utveckling. Istället framhåller Hajer att koalitioner av aktörer har skapat flera olika sätt att tänka på och tala om hållbar utveckling. (Hajer 1995; 12ff) Mathias Zannakis menar i sin avhandling om svensk klimatpolitik, att det som skiljer olika miljödiskurser åt är deras beskrivningar av miljöproblem, orsaker till och lösningar på problemen. Vad gäller den svenska miljöpolitiken framhåller Zannakis att denna främst har präglas av tre miljödiskurser. Inrikes har den tidiga svenska miljöpolitiken präglas av "administrativ rationalism", och den senare av "ekologisk modernisering". Utrikes har den svenska miljöpolitiken istället mest präglats av "grön radikalism" (Zannakis 2009; 53, 98)

Det finns flera likheter mellan Hopwood et als perspektiv på förändring för hållbar utveckling och de tre miljödiskurser som enligt Zannakis har präglat den svenska miljöpolitiken mest. Nedan följer således en genomgång av de likheter som jag finner mellan perspektiven ”status quo”, ”reform” och ”transform” och miljödiskurserna ”ekologisk modernisering”, ”administrativ rationalism” och ”grön radikalism”. Då Zannakis framhåller att beskrivningar av problem, orsaker och lösningar är det som skiljer olika miljödiskurser åt, kommer jag följaktligen att använda mig av beskrivningar av dessa för att visa på likheter mellan Hopwood et als perspektiv och de tre miljödiskurserna.

2.2.1. ”Status quo” och ”ekologisk modernisering”

”Status quo” erkänner att samhället och naturmiljön står inför tuffa utmaningar, *problemen* är dock inte oöverkomliga. Anpassningar behövs, men några fundamentala förändringar av det rådande ekonomiska och politiska systemet krävs inte för att nå en hållbar utveckling. (Hopwood 2005; 42) ”Ekologisk modernisering” ser liknande problem och även de menar att problemen inte är oöverkomliga (Zannakis 2009; 66f)

Hopwood et al. framför inte explicit vad ”status quo” ses som *orsakerna* till problemen. Inom ”ekologisk modernisering” handlar dock orsakerna om teknisk ineffektivitet och fel incitament (Ibid; 66). ”Status quo” pekar dock indirekt ut dessa orsaker genom de lösningar de föreslår. ”Status quo” föreslår exempelvis ny teknik som lösning, därmed torde också teknisk ineffektivitet betraktas som en orsak. (Hopwood 2005; 42f)

När det gäller *aktörers roll* i lösningar till problemen, kan sägas att man inom både ”status quo” och ”ekologisk modernisering” är positiva till en reducerad roll för staten och till åtgärder som låga skatter, privatiseringar och avregleringar. Inom ”status quo” anses näringslivet vara den viktigaste aktören mot en hållbar utveckling. Mer demokrati i beslutsfattandet ser man inget behov av. (Hopwood 2005; 42f) Inom ”ekologisk modernisering” resonerar man ungefär likadant. Det viktigaste är att få med de privata aktörerna på tåget och inkludera dessa i beslutsprocessen. Forskare har även en viktig roll inom ”ekologisk modernisering” som består av att forskare ska ta reda på hur mycket mänsklig påverkan och utsläpp som naturen klarar av, så att människan kan släppa ut ”lagom” mycket, utan att orsaka för stor skada. (Zannakis 2009; 66f)

Varken inom "status quo" eller "ekologisk modernisering" upplever man någon diskrepans mellan tillväxt på en global marknad och miljöstabilitet. Istället betraktas ekonomisk tillväxt som den huvudsakliga *lösningen* på såväl sociala som miljömässiga problem. (Hopwood 2005; 42, Zannakis 2009; 66ff). Inom "ekologisk modernisering" framförs att teknisk utveckling och vetenskap ska sedan se till att utvecklingstrenderna inte längre orsakar miljöförstörelse. (Zannakis 2009; 66ff) Andra *lösningar* som "status quo" föreslår är ökad information, förändrade värden och teknisk utveckling på den fria marknaden. Ekonomiska styrmedel som miljöskatter, överförbara utsläppsrätter och etiska aktier anses också uppmuntra till en hållbar utveckling. Man är dock negativ till styrmedel som lagar och regleringar. Istället ska konsumentmakt utövas på grundval av god information om hållbarhet och baserat på livsstilsval, likt tankar om "grön kapitalism". Hopwood et al framhåller även att engagemanget för frågor om miljömässig hållbarhet och social rättvisa är relativt svagt inom såväl "status quo" som "ekologisk modernisering". (Hopwood 2005; 42f)

2.2.2. "Reform" och "administrativ rationalism"

Anhängare till "reformperspektivet" menar att *problemen* i naturmiljön och samhället är *mycket omfattande*. Problemen är dock inte så omfattande, att de miljömässiga och sociala systemen riskerar fullständig kollaps. "Reform" ställer sig kritiska till det nuvarande ekonomiska och politiska systemet och dess samhällstrender, men menar ändå att en hållbar utveckling går att nå inom ramen för dessa system. (Hopwood 2005; 43f) "Administrativ rationalism" föreslår att miljöproblemen kan lösas på ett rationellt sätt, så länge alla korten ligger på bordet och tillräcklig kunskap finns (Zannakis 2009; 62). Inom "reform" anses problemen ha *orsakats* av obalans, otillräcklig kunskap och otillräcklig information. (Hopwood 2005; 43f) "Administrativ rationalism" pekar ut kunskapsbrist som den främsta orsak till problemen (Zannakis 2009; 62f).

Inom "reform" betraktas förändring över tid av de politiska och ekonomiska systemen som den övergripande *lösningen*. Exempelvis argumenterar de för att marknaden måste justeras för att adressera marknadsmisslyckanden och uppnå hållbar utveckling. Man förespråkar emellertid en kontrollerad kapitalism, istället för att släppa marknadskrafterna helt fria. Inom "reform" har därmed staten som *aktör* en nyckelroll i att styra samhället mot en hållbar utveckling. Företag behöver tryckas på och styras i rätt riktning menar man, exempelvis genom styrmedel som lagstiftning (Hopwood 2005; 43f) Även inom "administrativ

rationalism” betraktas staten och byråkratin som de viktigaste aktörerna för att lösa miljöproblemet. (Zannakis 2009; 62f)

Lösningar inom ”reform” handlar om ny teknologi, god vetenskap och information. Ny teknik anses ge ekonomiska, sociala och miljömässiga fördelar. Konkreta förslag på lösningar är energieffektivitet, mindre resurskrävande ekonomi och omställning till förnyelsebar energi. (Hopwood 2005; 43f) Även ”administrativ rationalism” föreslår lösningar som ny teknik, vetenskap och kunskap. (Zannakis 2009; 62)

De flesta anhängare till reformperspektivet förespråkar även ökat *deltagande och demokrati* i beslutsprocessen. Därmed betraktas en kombination av bästa möjliga teknik, ett aktivt deltagande från civilsamhället, berörda aktörer och det lokala näringslivet som vägen till en hållbar utveckling. (Hopwood 2005; 43f) I detta avseende skiljer sig dock ”administrativ rationalism” från ”reform”. ”Administrativ rationalism” förespråkar i regel att de som har bäst kunskap och expertis kring miljöproblemen (läs här staten och byråkratin) ska ”lösa” problemen på ett rationellt sätt. (Zannakis 2009; 62)

Som jag ser det har detta att göra med att allmänt problem med att använda ”administrativ rationalism” för att beskriva olika typer av aktörer. Problematiken grundar sig i att ordet ”administrativ” ger en ganska tydlig fingervisning om vilka aktörer som ”passar in” under denna miljödiskurs och antyder att det enbart handlar om statliga aktörer. I Zannakis avhandling används även ”administrativ rationalism” för att analysera den svenska statens agerande i klimatpolitiken och därmed kan denna miljödiskurs ses som anpassad till ett visst analytiskt ramverk. Att applicera ”administrativ rationalism” på ickestatliga aktörer låter emellertid lite märkligt. Jag anses dock att *inhållet* i ”administrativ rationalism”, det vill säga dess beskrivningar av miljöproblem, hur de orsakas och hur de kan lösas, med fördel går att tillskriva även ickestatliga aktörer. Detta innebär att även icke-statliga aktörer kan vara utgörare experter, såtillvida att de har tillräcklig kunskap.

2.2.3. ”Transform” och ”grön radikalism”

”Transform” ser problemen i samhället och naturmiljön som mycket allvarliga och menar att det finns risk för en total kollaps om inget förs. Problemen anses rotade i dagens samhällsliga strukturer och i hur människor interagerar och relaterar till miljön. Samtiden utmärks av att ett fåtal människor exploaterar andra människor och naturmiljön. (Hopwood 2005; 45) Inom

”grön radikalism” ser man ett samband mellan miljöförstörelse och ojämlika strukturer i samhället. Det samtida samhällets utvecklingstrender av ekonomisk tillväxt, industrialisering och kapitalism tillsammans med social ojämlikhet utgör emellertid orsakerna problemen. Denna sociala ojämlikhet tar sig i uttryck i form av exploatering av arbetare, kvinnor, ursprungsbefolkningar och naturmiljön. (Zannakis 2009; 58)

Inom ”transform” argumenterar man för att det nuvarande samhällssystemet samt människans relation till naturen radikalt behöver förändras, för att undvika en framtida kris och senare kollaps. Det nuvarande ekonomiska och politiska systemets maktstrukturer tar varken hänsyn till människans välmående eller till den miljömässiga hållbarheten. Därmed vill man bryta upp de nuvarande maktstrukturer och låta tidigare marginaliserade grupper delta i de beslut som de påverkas av. (Hopwood et al 2005; 45) Även inom ”grön radikalism” argumenterar man för att makten borde decentraliseras till så att de som utsätts för industrialiseringen och kapitalismens baksida får mer att säga till om (Zannakis 2009; 58).

Något som utmärker ”transform” från såväl ”status quo” och ”reform” är att naturen anses ha ett värde i sig. Naturens värde ligger alltså inte i dess nytta för människan (Hopwood 2005; 45). ”Grön radikalism” påpekar även att naturen har en yttre gräns och att resurserna på jorden inte är oändliga (Zannakis 2009; 58).

2.3. Summering av teorin

Begreppet ”hållbar utveckling” är ett försök att skapa en brygga mellan utvecklingsfrågor och miljöfrågor. Denna brygga anses av många vara begreppet styrka och det som gjort begreppet så användbart i politiska sammanhang. Andra menar istället att en sådan brygga inte är möjlig, eftersom det finns en inneboende spänning mellan miljöskydd och ekonomisk tillväxt. Hållbar utveckling är sålunda ett brett begrepp. Därigenom finns det flera tolkningar av innebörden av hållbar utveckling. Vissa menar att vidden i begreppet är bra då det öppnar upp för tolkning på olika politiska nivåer och samhällssektorer. Andra menar istället att det gör att begreppet kan komma att betyda allt och ingenting. Hållbar utveckling som politiskt projekt kompliceras på politikområden där flera aktörer är med och utformar politiken. Detta eftersom det inte sällan uppstår meningsskiljaktigheter om hur begreppet ska tolkas. Hopwood et al menar att det finns tre huvudsakliga perspektiv på hållbar utveckling och de förändringar som krävs för att det ska uppnås. Dessa perspektiv visar emellertid på likheter i problem, orsaker

och lösningar, med de tre miljödiskurser som Zannakis menar har påverkat den svenska miljöpolitiken mest.

2.4. Analysverktyg

Studies analysverktyg utvecklar jag genom att sammanfatta den teoretiska diskussionen kring likheterna i det som urskiljs som 1) problem, 2) orsaker och 3) lösningar mellan Hopwood et als förändringsperspektiv och Zannakis tre miljödiskurser. Denna sammanfattning mynnar ut i tre hållbarhetssyner, vilka redovisas i matrisen nedan. Då varje hållbarhetssyns egenskaper är indelade i kategorierna problem, orsaker och lösningar, är det möjligt att finna likheter i egenskaper mellan *olika* hållbarhetssyner. Exempelvis nämns ”ny teknik” som lösning både inom ”status quo” och ”reform”. Därmed fungerar hållbarhetssynerna i detta avseende inte riktigt som idealtyper, vars egenskaper ska helst bestå av motsatspar. Däremot uppvisar hållbarhetssynerna i sin helhet stora skillnader mellan sig, varpå jag ändå väljer att betrakta dem som idealtyper. För att tydligare visa på skillnaderna mellan de tre hållbarhetssynerna har jag anpassat analysverktyget till fiskeripolitiken, genom att inom varje hållbarhetssyn ställa upp exempel inom fiskeripolitiken på problem, orsaker och lösningar. Jag har även delat in lösningar i rubrikerna ekonomi/politik, centrala aktörer samt andra lösningar för att förtydliga skillnaderna. (Esiasson 2007; 158ff)

2.4.1. Hållbarhetssyner

Status quo (Ekologisk modernisering)	Reform (Administrativ rationalism)	Transform (Grön radikalism)
<p>ANPASSNING</p> <p>1) Problem:</p> <ul style="list-style-type: none"> Vissa problem i naturmiljön och samhället, anpassning behövs. Fokus på ekonomiska aspekter <p>Natursyn:</p> <ul style="list-style-type: none"> Naturen är en tillgång för människan att nyttja <p><u>Ex. "problem"</u> → miljömässiga som minskade fiskbestånd och skador på ekosystemen → ekonomiska/sociala problem som minskad sysselsättning och lönsamhet inom yrkesfisket → problemen kräver anpassning</p> <p>2) Orsaker:</p> <ul style="list-style-type: none"> Teknisk ineffektivitet Fel incitament. <p><u>Ex. "fel incitament"</u> inom fisket → EU eller nationella stödssystem som skapar incitament för överfiske</p> <p>3) Lösningar:</p> <p>Ekonomi/politik:</p> <ul style="list-style-type: none"> Reducerad stat Låga skatter Privatiseringar Avregleringar Fria marknader <p>Centrala aktörer:</p> <ul style="list-style-type: none"> Näringsliv styr mot hållbar utveckling. Samarbete näringsliv och stat <p>Andra lösningar:</p> <ul style="list-style-type: none"> Vetenskap räkna ut naturens gränsvärden Ny teknik Information Konsumentmakt <p><u>Ex. "lösningar"</u> → yrkesfisket och näringen utgör de viktigaste aktörer och drivkrafterna till att etablera ett hållbart fiske</p> <p>→ Information i form av miljömärkt fisk som möjliggör för medvetna konsumentval..</p>	<p>VISS FÖRÄNDRING</p> <p>1) Problem:</p> <ul style="list-style-type: none"> Omfattande problem i naturmiljön och samhället, reform behövs. <p>Natursyn:</p> <ul style="list-style-type: none"> Naturen är en tillgång för människan att nyttja <p><u>Ex. "problem"</u> → miljömässiga som minskade fiskbestånd och skador på ekosystemen → ekonomiska/sociala problem som minskad sysselsättning och lönsamhet inom yrkesfisket → Problemen kräver viss reform</p> <p>2) Orsaker:</p> <ul style="list-style-type: none"> Obalans Otillräcklig kunskap Otillräcklig information. <p><u>Ex. "otillräcklig kunskap"</u> inom fisket → utsläpp av miljöfarliga ämnen för att man tidigare trodde att de var ofarliga</p> <p>3) Lösningar:</p> <p>Ekonomi/politik</p> <ul style="list-style-type: none"> Reform av de nuvarande systemen Kontrollerad kapitalism <p>Centrala aktörer:</p> <ul style="list-style-type: none"> Staten styr mot hållbar utveckling Ökat deltagande för berörda aktörer/intressenter <p>Andra lösningar:</p> <ul style="list-style-type: none"> God vetenskap Ny teknik Information Lagstiftning och regleringar <p><u>Ex. "lösningar"</u> → deltagande för miljöorganisationer, fiskerinäringen, forskare, kommuner, olika typer av myndigheter i beslutsprocessen</p> <p>→ statliga myndigheter bidra till ökad kunskap och informationsspridning</p>	<p>RADIKAL OMSTÄLLNING</p> <p>1) Problem:</p> <ul style="list-style-type: none"> Enorma problem i naturmiljön och samhället, kan innebära total kollaps, radikal förändring behövs. Fokus på miljöfrågor och social rättvisa <p>Natursyn:</p> <ul style="list-style-type: none"> Naturen har ett värde i sig <p><u>Ex. "problem"</u> → miljömässiga som minskade fiskbestånd och skador på ekosystemen → ekonomiska/sociala som minskad sysselsättning och lönsamhet inom yrkesfisket → problemen kan innebära en <i>fullständigt kollaps</i> av dessa system. → problemen kräver en radikal förändring</p> <p>2) Orsaker:</p> <ul style="list-style-type: none"> Utvecklingstrender som ekonomisk tillväxt/kapitalism/industrialisering Ett fåtal exploaterar andra människor och miljön. Social ojämlikhet <p><u>Ex. "ett fåtal exploaterar... miljön"</u> inom fisket → "hårt fisketryck utan hänsyn till fiskbeståndens naturliga begränsningar"</p> <p>Lösningar:</p> <p>Ekonomi/politik</p> <ul style="list-style-type: none"> En total omställning av dagens politiska och ekonomiska system Bryta dagens maktstrukturer Decentralisering <p>Centrala aktörer:</p> <ul style="list-style-type: none"> Ökat deltagande för grupper som berörs av besluts men som vars röst tidigare inte räknats med. <p><u>Ex. på "lösningar"</u> → mer lokal och regional makt att besluta i fiskerifrågor, ex genom lokala samförvaltningsinitiativ.</p>

3. Metod och Material

3.1. Tillvägagångssätt

Studiens fokus ligger på centrala aktörer inom svensk fiskeripolitik och deras syn på ett hållbart fiske. För att finna uttryck för aktörernas hållbarhetssyn väljer jag att titta på text utgivna av de för studien aktuella aktörerna. Kvalitativ textanalys är att föredra, eftersom det i texterna kommer att vara vissa passager mer intressanta än andra för att jag ska kunna besvara mina frågeställningar. (Esaiasson 2007; 237)

I min genomläsning av det empiriska materialet kommer jag att använda mig av det analysverktyg över olika hållbarhetssyner, som introducerades ovan. Analysverktyget gör att jag enklare kan systematisera idéer samt finna jämförelsepunkter mellan olika aktörer. Utifrån analysverktyget kommer jag även att kunna dra mina slutsatser. Fördelen med att använda ett på förhand definierad tillvägagångssätt är att jag redan innan jag tar mig an det empiriska materialet vet vad jag letar efter. Alternativet skulle vara att använda ett öppet tillvägagångssätt och ”se vad jag hittar”. Detta menar jag dock är olämpligt i min studie då det skulle försvåra för möjligheterna att kategorisera empirin på ett systematiskt sätt. Ett öppet tillvägagångssätt riskerar att bli godtyckligt på så sätt att det inte finns någon vägledning gällande vad som ska tas upp och inte tas upp i undersökningen. (Beckman 2005; 20ff, Esaiasson 2007; 244ff)

3.2 Material och urval

Jag väljer att titta på ”staten”, ”fiskerinäringen” och ”miljörörelsen”. Val av aktörer motiveras av att dessa utgör centrala aktörer inom den svenska fiskeripolitiken och därmed de för studien mest intressanta. Staten delar jag upp i två aktörer, eftersom den lagstiftande och den verkställande makten är delad på olika politiska nivåer. *Regeringen* kommer att utgöra den lagstiftande statliga aktören, medan den verkställande kommer att utgöras av *Fiskeriverket*. *Sveriges Fiskares Riksförbund* (SFR) kommer att representera näringen och yrkesfisket, medan *Svenska Naturskyddsföreningen* (SNF) kommer att få representera miljörörelsen. Att låta SFR representera näringen baseras på att de själva säger sig företräda hela landets yrkesfiskares. SFR är dessutom stående medlemmar i tre av EU:s regionala rådgivande nämnden, den för Nordsjön-, Pelagiskt fiske- och Östersjön. SNF får representera miljörörelsen på grundval av att SNF är en utav Sverige största miljöorganisationer med ett

stort antal medlemmar i ryggen. Dessutom framhåller SFR själva att havsfrågor är ett utav deras huvudområden.

Urvalsprocessen för materialet styrs av att aktörernas hållbarhetssyn inom fisket, ska ha så stor chans som möjligt att uttryckas i textmaterialet. Helt likvärdiga texter finns inte och materialet kommer därmed att se lite olika ut för olika aktörer. Jag väljer texter utgivna år 2009 och 1999, för att få en jämförelsepunkt i samtiden och en tio år tidigare. År 1999 bedömer jag även att aktörerna borde ha skaffats sig en uppfattning av begreppet hållbar utveckling, eftersom drygt tio år har passerat sedan Bruntlandrapporten kom ut. Finns det inte texter från dessa år väljer jag texter som utkommit närmast möjligt i tiden. Helst ska textmaterialet bestå av exempelvis återkommande rapporter, så att det finns jämförbara texter från 2009 och 1999. Finns det inte textmaterial som återkommer år efter år, försöker jag hitta texter från 1999 och 2009 som ändå är jämförbara.

Materialet efter denna urvalsprocess för regeringen blev propositionerna ”hållbart fiske och jordbruk” från 1997 och ”en sammanhållen svensk havspolitik” från 2009. Någon proposition om havs- och fiskefrågor finns inte från 1999. Propositionen från 1997 var närmast i tiden och får därmed utgöra jämförelsepunkten tio år tillbaka. Materialet för Fiskeriverket blev ”Resursöversikt av sötvattensfisk, inklusive katadroma och anadroma arter” (RASKA) från 1999 och ”Resurs- och miljööversikt” från 2009. Dessa rapporter återkommer år efter år. Dock är det så att RASKA-rapporterna upphörde och ersattes av Resurs- och miljööversikten. Skillnaden är att resursöversikten från 1999 handlar om fiskbestånden i sötvatten och kustmynnande vattendrag, medan 2009 års motsvarighet är en fylligare översikt över fiskbestånden och havsmiljösituationen i både söt- och saltvatten. Skillnader mellan 1999 och 2009, kan emellertid bero detta, att materialet är fylligare från 2009.

Materialet för Sveriges Fiskares Riksförbund (SFR) utgörs av medlemstidskriften ”Yrkesfiskaren”. Från år 1999 finns 24 nummer och 2009 finns 12 nummer. SFR material är därmed ganska omfattande. Fokus lägger jag på tidskriftens ledare eftersom SFR åsikter kommer till uttryck bäst i dessa. Även när det gäller Svenska Naturskyddsföreningen (SNF) utgörs materialet av deras medlemstidskriften ”Sveriges Natur”. Från 1999 finns 6 nummer och 2009 finns 5 nummer. Materialet från SNF är alltså mer begränsat. Min inledande tanke var att även gällande SNF lägga fokus på ledare. Det framkom dock att ganska lite uppmärksamhet lades på havs- och fiskfrågor under både 1999 och 2009. Varken 1999 eller

2009 finns det ledare som behandlar dessa frågor. 1999 handlade enbart två artiklar om dessa frågor och 2009 var de tre. Trots att materialet är begränsat menar jag att det i dessa artiklar går att finna uttryck för SNF:s hållbarhetssyn, varför jag valde att använda mig av det material som finns. Det hade dock varit önskvärt med ytterligare material för att med större säkerhet kunna uttala mig om SNF:s hållbarhetssyn. Jag bedömde dock att medlemstidningen ändå utgjorde det bästa möjliga textmaterialet, som dessutom var möjligt att jämföra över tid då det finns nummer från både 1999 och 2009.

3.3. Avgränsningar

Att inkludera fler aktörer hade säkerligen för studien varit intressant, då det finns flera aktörer som påverkas av och deltar i den svenska fiskeripolitiken. Andra potentiella aktörer hade kunnat vara en representant för forskarkåren, samt en representant för allmänheten, exempelvis en konsumentorganisation. Jag bedömde dock att "staten", "fiskerinäringen" samt "miljörörelsen" utgör de viktigaste aktörerna och de för studiens frågeställningar mest intressanta att undersöka.

4. Analys

Analysverktyget styr genomläsningen av textmaterialet från de olika aktörerna. Genom att redovisa "typcitat" från aktörernas syn på problem, orsaker och lösningar vid de två tidpunkterna, knyts dessa av till hållbarhetssynerna i analysverktyget.

4.1. Regeringen

4.1.1. Problem

1997 är regeringens syn på problem i huvudsak närmast "status quo". Det uttrycks att det finns allvarliga problem, dessa är dock överkomliga eftersom det går att uppskatta naturens yttre gränser. Regeringen skriver "*flera bestånd är hotade. Vid ett oförändrat fisketryck finns risk att fiskbestånden kollapsar [...]. Det är möjligt att uppskatta när situationen för ett fiskbestånd når en kritisk nivå*" (Regeringen 1997; 14). Det finns inslag av "transform", eftersom regeringen uttrycker att problemen är så stora att fiskbestånden kan *kollapsa* om inget görs.

2009 har regeringen en liknande syn på problemen och liknar i huvudsak ”status quo”. Detta kommer till uttryck genom att fokus ligger något mer på de socioekonomiska aspekterna än de miljömässiga (se Ibid; 85, 88, 126, 149). Regeringen uttrycker att naturens värde mäts i dess nytta för människan vilket liknar både ”status quo” och ”reform”. Miljöproblemen i haven betraktas som problematiska för att de hotar ekonomisk verksamhet och sysselsättning, inte så mycket för att de är problemen i sig. Detta kommer till uttryck då regeringen skriver att *”den allvarliga miljösituationen i haven hotar på sikt många näringar om inte lämpliga åtgärder vidtas.”* (Ibid; 14).

4.1.2. Orsaker

1997 är regeringens syn på orsaker är i huvudsak i linje med ”reform”. Exempelvis menar regeringen att en *misslyckad fiskeripolitik* samt *obalans* mellan fiskerikapacitet och tillgänglig fiskresurs ligger bakom problemen. Regeringen skriver *”även om det finns enstaka exempel på framgångsrika förvaltningsåtgärder har fiskeripolitiken i de stora fiskeländerna i allmänhet inte varit utformat så att fiskerikapaciteten reducerats till en nivå som motsvarar ett långsiktigt hållbart nyttjande. Användningen av direkta och indirekta subventioner har istället medverkat till att öka kapaciteten och fångstansträngningen.”* (Regeringen 1997; 10). Detta citat visar även på inslag av ”status quo” eftersom subventioner pekar ut som fel incitament och en orsak.

Det som regeringen ses som bland de största problemen är dock svårapplicerade på en specifik hållbarhetssyn. Regeringen skriver att *”i kustområdena och hela egentliga Östersjön är övergödningen ett allvarligt hot mot fiskbestånden”* och att *”i sötvatten är försurning, som kan medföra urlakning av metaller som kvicksilver och aluminium, det allvarligaste hotet”* (Ibid; 20). Vad som inte uttrycks är dock om utsläpp kan ses som beroende av exempelvis teknisk ineffektivitet (status quo), eller otillräcklig kunskap om utsläppen miljöpåverkan (reform), eller om utsläpp ses som en exploatering av naturmiljön (transform).

2009 är regeringens syn på orsaker i huvudsak likt ”reform”. Regeringen skriver att *”endast för en mindre del av EU:s gemensamma fiskbestånd kan nyttjandet anses vara hållbart och stora delar av yrkesfisket har därför dålig lönsamhet”* (Regeringen 2009; 85). Regeringen skriver även att *”kunskapsnivån avseende kustvatten och havsområden är betydligt lägre än för landsområden. Det saknas underlag för en utvecklad och ändamålsenlig planering och*

beslutsfattande” (Ibid; 38). Orsaker som misslyckad politik och för dåliga kunskaper tar emellertid upp mer plats 2009 än 1997.

4.1.3. Lösningar

1997 års regering och deras syn på lösningar är huvudsakligen mest likt ”reform”. Lösningar som samarbete och dialog med berörda aktörer, framförs med stor entusiasm. Regeringen skriver att *”det är vår gemensamma framtid det handlar om. Därför är samarbete av avgörande betydelse. Samarbete mellan individer, mellan och inom näringslivet, ideella organisationer och samhälle, samarbetet inom Europeiska Unionen och mellan länder i övrigt.”* (Regeringen 1997; 9). Gällande miljöarbetet inom fiskeripolitiken skriver regeringen att *”fiskerisektorn kommer att involveras i arbetet med att uppnå fastställda miljömål. Vidare kommer en fortlöpande dialog att föras med miljöns företrädare”*. (Ibid; 34) Regeringen framhåller att staten och de statliga myndigheterna har en nyckelroll i att styra samhället mot en hållbar utveckling. Staten ska dels ställa upp mål och strategier inom fiskeripolitiken, dels se till att kontroll/övervakningen fungerar så att lagar och regler följs samt bidra till ökade kunskaper om fiskbestånd och havsmiljö tillståndet. (Ibid; 9f, 18, 25ff) Regeringen menar att *”alla statliga myndigheter har ett grundläggande miljöansvar för sin verksamhet”* (Ibid; 22).

Regeringen har även inslag av ”status quo” eftersom flera av lösningarna som föreslås återfinns både inom ”reform” och ”status quo”. Exempelvis föreslås anpassande lösningar som kompensations- och förstärkningsutsättning av fisk, kalkning, biotoprestaurering, ökade minimimått och tekniska lösningar som selektiva redskap, bästa möjliga teknik m.fl. Reduktion av subventioner, framförs också som en lösning, vilket visar på inslag av ”status quo” (Ibid; 9, 15ff, 27ff).

Även 2009 är regeringens syn på lösningar i huvudsak likt ”reform”. Regeringen skriver *”för att nå framgång i förvaltningen av haven är det av stor vikt att de berörda är involverade och görs delaktiga i förvaltningen och de beslut som fattas”* (Regeringen 2009; 49). Regeringen menar även att *”initiativ bör tas till en utökad dialog mellan statsmakterna och olika bransch- och intresseorganisationer”* (Ibid; 49) Regeringen skriver även att; *”Regeringens gröna näringspolitik ska skapa förutsättningar för svenskt näringsliv att ställa om för att klara de allt strängare miljö- och klimatkraven men också ge förutsättningar för näringslivet att bättre kunna tillvarata tillväxtpotentialen i denna utveckling”* (Ibid; 15). Staten ska emellertid hjälpa näringslivet på traven i arbetet mot ett hållbart fiske.

2009 föreslås även liknande anpassningar och tekniska åtgärder som 1997, vilket liknar både ”reform” och ”status quo”. (se Ibid; 88, 127) Ytterligare inslag av ”status quo” påvisas då regeringen skriver att *”åtgärder som förändrar människors konsumtion, t.ex. vad som konsumeras, hur mycket, var och hur det produceras och hur det hanteras som avfall innebär också förändrad miljöpåverkan. För att detta ska vara möjligt fodras goda förutsättningar för konsumenter att agera hållbart och incitament för att göra hållbara val.”* samt att *”lättillgänglig och tillförlitlig information i form av miljömärkning kan vara ett kostnadseffektivt styrmedel, som möjliggör för aktiva och medvetna val.”* (Ibid; 53). Detta citat visar på inslag av ”status quo” lösning som konsumentmakt och information. På det stora hela är dock regeringen mer lik ”reform”, eftersom de lösningar som föreslås som liknar ”status quo” ofta också passa in under ”reform”, som exempelvis information. Det förefaller dock inte vara tvärtom, att samtliga lösningar som föreslås av regeringen som liknar ”reform” även passar in under ”status quo”.

4.2. Fiskeriverket

4.2.1. Problem

1999 kan Fiskeriverket syn på problem framförallt liknas vid ”reform”. Fiskeriverket ser stora problem såväl med den miljömässiga hållbarheten och den socioekonomiska (se Fiskeriverket 1999; 7, 12ff, 23, 33). Den negativa trenden anses gå att vända, men detta kräver vissa förändringar. Fiskeriverket skriver att *”sammantaget finns flera problem som vart och ett kan påvisas orsaka förlust av laxproduktion och minskning av bestånd. Flertalet av dessa problem kan inte lösas genom fiskereglering utan kräver omfattande samhällsåtgärder av andra slag.”* (Ibid; 7) Fokus ligger på de miljömässiga aspekter, Fiskeriverket har därmed ett visst inslag av ”transform”.

Även 2009 liknar Fiskeriverkets syn på problem mest ”reform”. Fiskeriverket identifierar stora problem gällande den miljömässiga hållbarheten (se Fiskeriverket 2009; 5ff, 56, 85). Fiskeriverket ser även att det finns stora ekonomiska och sociala problem gällande yrkesfisket, och skriver att *”i förhållande till kostnaderna och kapitalstocken, det vill säga värdet på fartygen i fiskeflottan, har intäkterna från fisket varit för låga under en längre tid”* (Ibid; 155). Trots de omfattande problemen menar dock Fiskeriverket att *”...vi kan hoppas på att fånga torsk i Bohusläns klippor någon gång i framtiden. Det går att vända utvecklingen”*. (Ibid; 10)

4.2.2. Orsaker

1999 är Fiskeriverkets orsaker spridda på olika hållbarhetssyner. Om de huvudsakliga orsakerna skriver Fiskeriverket att *”vattenkraft, försurning och habitatförstörning påverkar allttjämt en stor del av vår fiskfauna negativt...”* (Fiskeriverket 1999; 34). Då det inte uttrycks specifik vad vattenkraftsetablering eller utsläpp beror på, är Fiskeriverkets orsaker i detta avseende svåra att placera inom en hållbarhetssyn. Vattenkraft och utsläpp kan emellertid ses som att göra med exempelvis teknisk ineffektivitet (status quo), okunskap (reform) eller exploatering av naturen (transform). Vad som kan sägas är att Fiskeriverket visar på ett visst inslag av ”transform”, då Fiskeriverket pekar på att *”...ett hårt fiske kan vara en bidragande orsak”* (Ibid; 31). Att peka på ett ”hårt fiske” antyder exploateringen av naturen, likt ”transform”. Då Fiskeriverket endast försiktigt antyder att fiske kan vara en bidragande orsak befinner sig de dock långt ifrån ”transform”.

Även 2009 är Fiskeriverkets orsaker utspridda på olika hållbarhetssyner och är därmed svåra att knyta an till ett specifikt synsätt. Jag redovisar därmed för vissa typcitat som visar på denna spridning. 2009 är Fiskeriverket inte längre så försiktiga med att uttrycka fiskets roll i problematiken. För hårt fisketryck återkommer upprepande och Fiskeriverket skriver att *”människan är numera en utav de viktigaste aktörerna och fiske spelar en central roll för struktureringen av havets ekosystem.”* (Fiskeriverket 2009; 110). Fiskets påverkan kan ses som inslag av ”reform” och otillräckliga kunskaper. Fiskeriverket uttrycker nämligen återkommande bristfällig kunskap samt dåligt kunskapsunderlag för beståndsuppskattning som orsaker (Ibid; 15, 62ff, 130). Fiskeriverket skriver även att *”tekniska innovationer [...] minskar fiskets kostnader och ökar fångstbarheten. Det innebär att fiske på redan överutnyttjade bestånd kan fortgå.”* (Ibid; 6). Detta citat visar på inslag av ”status quo”, då Fiskeriverket menar att den historiska teknikutvecklingen har skapat incitament för överutnyttjande.

Fiskeriverket urskiljer även andra orsaker än fisket, som utsläpp, vattenkraft och ökad sjukdomsspridning bland fisken (se Ibid; 9, 66ff, 108ff, 130, 146). Dessa orsaker kan kopplas till samtliga synsätt, av samma anlednings som 1999 som beskrivs ovan. Fiskeriverket skriver exempelvis att *”...det är inte enbart fiske som har påverkat Östersjöbeståndens utveckling. Från att ha varit ett näringsfattigt, bräckt innanhav omvandlade utsläpp från städer och jordbruk näringsförhållandena i Östersjön under 1900-talet”* (Ibid; 9). Dessa orsaker är dock underordnade fiskets roll.

4.2.3. Lösningar

1999 liknar Fiskeriverkets lösningar i huvudsak ”reform”. Flera av lösningar återfinns också inom ”status quo”, men det är sammantaget fler som hamnar inom ”reform”. Lösningar som liknar både ”reform” och ”status quo” är olika typer av anpassande och tekniska åtgärder. Kalkning tycks exempelvis ha en särställning och föreslås som lösning gällande i princip alla fiskbestånd. Fiskeriverket skriver att *”generellt har den biologiska mångfalden varit oförändrad eller ökat något i de undersökta vattnen under 1990-talet. Detta är en effekt av kalkningar, restaureringsåtgärder samt fiskevårdande åtgärder.”* (Fiskeriverket 1999; 34). Även kompensations och förstärkningsutsättning föreslås för flera fiskarter, Fiskeriverket skriver att *”för att vidmakthålla det ekonomiskt viktiga yrkesfisket efter blankål i våra största sjöar samt på ostkusten är ålutsättningar nödvändiga”* (Ibid; 31).

Även andra typer av anpassande och tekniska lösningar föreslås som selektiva redskap, fenklippt lax, höjda minimimått, fiskutsättningar samt förenkling för laxens väg förbi vattenkraftverken (se Ibid; 11, 17, 31). Angående fiskutsättningar skriver Fiskeriverket att *”undersökningar bör fortsätta för att studera om ålutsättningar på ostkusten och ostkustens sjöar bidrar till lekbeståndet”* (Fiskeriverket 1999; 32) Mer kunskap genom exempelvis datainsamling och statistik betraktas alltså som en lösning. Fiskeriverket föreslår även handlingsplaner för hotade arter, och ökad informationsspridningen till fiskerättsägare. (Fiskeriverket 1999; 19, 29) Dessa typer av lösningar som ökad kunskap, informationsspridning samt av statliga myndigheters roll i att sätta upp handlingsplaner och sprida information gör att Fiskeriverket främst placerar sig inom ”reform”.

Även 2009 är Fiskeriverkets lösningar huvudsakligen inom ”reform”. Fiskeriverket menar att; *”kunskap om fiskbestånden och miljön är en förutsättning för ett bärkraftigt nyttjande av såväl havens som sötvattens resurser”* (Fiskeriverket 2009; 4). Fiskeriverket menar även att *”varje sjö måste beaktas individuellt när åtgärder och framtida fisketryck skall bestämmas”* (Ibid; 142). Fiskeriverket framhåller även vikten av att titta tillbaka historiskt för att veta hur fiskbestånd och miljö påverkats av fiske och annan mänsklig verksamhet (Ibid; 169). I jakten på förbättrad kunskap menar Fiskeriverket att staten har en nyckelroll. Det är emellertid staten som ska styra fiskeriförvaltningen i en mer hållbar riktning. Detta uttrycks genom att statliga åtgärder som reglering av fisket (bl.a. genom skrotningskampanjer, fiskelicenser, fiskefria områden), förvaltnings- och åtgärdsplaner, reglering av fiskodling och import, samt övervakning och kontroll poängteras (se Ibid; 4, 15f, 24ff, 35ff, 81, 144, 154, 183).

Fiskeriverkets lösningar har även inslag av ”status quo”, då flera anpassande och tekniska lösningar förslås, vilka återfinns både inom ”status quo” och ”reform”. Dessa lösningar är bl.a. fiskutsättning, utökning av fiskodling, samt utveckling av selektiva fiskeredskap och höjda minimiått (se Fiskeriverket 2009; 42ff, 103, 126, 173). Även restaurering av vattendrag och kalkning nämns som åtgärder (Ibid; 10, 102ff). Dessa lösningar är dock inte vara lika viktiga som det var 1999. Fiskeriverkets lösningar har även inslag av ”transform”, då de föreslår att vissa fiskbestånd borde förvaltas lokalt eller regionalt, vilket visar på önskan om viss decentralisering och mer lokalt inflytande (24f, 55).

4.3. Sveriges Fiskares Riksförbund

4.3.1. Problem

1999 är SFR:s syn på problem i huvudsak likt ”status quo”. Fokus ligger på de ekonomiska problemen inom yrkesfisket. SFR skriver frustrerat *”förväntas kanske yrkesfiskarna bara utgöra ett pittoreskt inslag längs kajerna utan reella möjligheter till ekonomisk utkomst av sitt fiske? Yrkesfiskarna lever i verkligheten och nu är såväl tålamodet som krediten slut.* (Yrkesfiskaren 1999; nr 19)

2009 liknar SFR:s syn på problemen både ”status quo” och ”reform”. SFR menar att problemen går att undvika med rätt åtgärder och skriver att *”...resursen, rätt förvaltd, räcker åt alla”* (Yrkesfiskare 2009; nr 5).

4.3.2. Orsaker

SFR:s syn på orsaker 1999 går inte att placera i huvudsak inom en utav hållbarhetssynerna. Det beror på att SFR mest är noga med att poängtera att yrkesfisket *inte* är orsaken. SFR skriver att *”det är inte yrkesfiskarna som är skyldiga till att de många och svåra miljöproblemen vid de svenska kusterna...”* (Yrkesfiskaren 1999; 15/16) SFR skriver även att *”fiskets roll i miljöbelastningen är mycket mindre än miljöbelastningen som kommer från land i form av kväve, fosfor och giftiga ämnen”* (Yrkesfiskaren 1999; nr 17). Utsläpp från verksamheter på land är istället orsaken. SFR uttrycker dock inte om *utsläppen* beror på exempelvis teknisk ineffektivitet (status quo), okunskap (reform) eller exploatering av naturen (transform).

2009 befinner sig SFR inte längre i försvarsställning när det gäller fiskets miljöpåverkan. Flera orsaker pekas ut, vilka främst placerar SFR i huvudsak närmast ”reform”. SFR pekar

exempelvis ut misslyckad fiskeripolitik och för dåliga kunskaper som orsaker. Man menar att fel åtgärder sätts in, problemen fortskrider och en hållbar fiskeriförvaltning hindras från att etableras. (Yrkesfiskaren 2009; nr 4 & 10) SFR skriver att;

”Den debatt som haglar gör gällande att torsken är utfiskad och snart utrotad samt att det fiske som sker är ett rovfiske. WWF, med all goodwill som den organisationen har, rekommenderar svenska konsumenter att helst inte köpa torsk, eftersom nästan alla bestånd är överfiskade. Särskilt säger WWF i sin så kallade konsumentguide att man ska undvika torsk från östra Östersjön och Nordsjön. Dock är det så att ministerrådet, när man beslutade om TAC-nivåer för 2009, höjde dessa båda – kvoten för östra Östersjön höjdes med 15 procent... och kvoten för Nordsjön, EG-zon, med 32 procent...” (Yrkesfiskaren 2009; nr 4).

4.3.3. Lösningar

Först kan sägas att SFR talar hellre om lösningar än problem och orsaker och framhåller att *”tyvärr handlar den politiska allmänna debatten alldeles för lite om hur man ska angripa dessa problem för att få långsiktiga förbättringar”* (Yrkesfiskaren 1999; nr 20). 1999 hamnar SFR:s syn på lösningar i huvudsak mitt emellan ”status quo” och ”reform”. Möjligtvis drar lösningar något åt ”reform”. Anpassande och tekniska åtgärder är en stor del av lösningar, SFR föreslår bl.a. utveckling av selektiva redskap, höjda minimimått och fettfeneklippning (Yrkesfiskaren 1999 13/14 & 17). SFR menar även att *”förstärkningsutsättningar av olika fiskslag är av mycket stor ekonomisk betydelse för det småskaliga fisket vid kuster och i insjöar”* (Yrkesfiskaren 1999; nr 17).

Flera av SFR:s lösningar visar på inslag av ”reform”. SFR föreslår exempelvis att åtgärdsplaner för sårbara arter utarbetas av statliga myndigheter (Yrkesfiskaren 1999; nr 18). SFR argumenterar även för utökad *samarbete* och *deltagande* i beslutsprocessen och förvaltningen för yrkesfisket och näringen. Politiska beslut som fattats utan att någon från näringen deltagit eller rådfrågats är SFR kritiska till. (Yrkesfiskaren 1999; nr 5 & 17) SFR föreslår även ökad *kunskap* som lösning (se Yrkesfiskaren 1999; nr 4 & 9)

SFR visar även på inslag av ”status quo”, då privatisering föreslås som lösning. SFR vill förbättra den ekonomiska situationen inom yrkesfisket genom att stärka fiskerättsägares möjligheter att ta ut avgifter från fritidsfiskare. Detta eftersom SFR menar att *”markägare och*

arrendatorer [i dagsläget] i princip får hålla... fritidsfiskare med gratis fiskevatten” (Yrkesfiskaren 1999; nr 5).

SFR:s lösningar 2009 liknar i huvudsak ”reform”. SFR föreslår, i likhet med 1999, liknande anpassande- och tekniska lösningar. Reform av fiskeripolitiken är dock den främsta lösningen. Dels av EU:s fiskeripolitik (genom mer delaktighet och ansvar för näringen) och dels av den svenska fiskeripolitiken (genom inrättade av en ny myndighet med en helhetssyn på havsmiljöfrågor) (Yrkesfiskaren 2009; nr 1 & 2). Staten ska styra mot ett hållbart fiske, vilket kommer till uttryck då SFR skriver att *”näringsen behöver en liten, men kompetent administration som med svenska långsiktiga intressen som ledstjärna intresserar sig för att utveckla en lönsam, hållbar (ur alla aspekter) och stabil fiskerinäring...”* (Yrkesfiskaren 2009; nr 9).

SFR framhåller även vikten av samarbete mellan och skriver att *”SFR har [...] tillsammans med andra organisationer samarbetat för att skydda t.ex. korallreven i Kosterfjorden, där det både är bevarande av naturvärden och lämpligheten att fiska på sådana platser som varit ömsesidiga intressen som lett fram till väl avvägda och motiverade regler”*. (Yrkesfiskaren 2009, nr 3) SFR skriver också att; *”... den vetenskapliga rådgivningen måste bygga på samarbete mellan forskning och näring”* (Yrkesfiskaren 2009; nr 1).

SFR är positiva till EU kommissionens förslag på reformer av den gemensamma fiskeripolitiken och att *”den framtid som skisseras är fri från subventioner och stöd och marknadskrafterna får istället utgöra smörjmedel för att skapa lönsamma företag”* (Yrkesfiskaren 2009; nr 1). Detta antyder att SFR:s lösningar har inslag av ”status quo”. Resonemanget fortsätter dock med *”... en alltför stark koncentrerings inte är önskvärd, hänsyn till kustsamhällena och mindre företags möjligheter att fortsätta försörja sig måste vara en naturlig del av en framtida politik...”* (Yrkesfiskaren 2009; nr 1). SFR vill därmed inte släppa marknadskrafterna helt fria, och hamnar tillbaka inom ”reform”.

4.4. Svenska Naturskyddsföreningen

4.4.1. Problem

1999 liknar SNF:s syn på problem främst ”transform”. Fokus ligger på de miljömässiga problemen i havsmiljön. SNF skriver exempelvis, om den miljöfarliga gruppen av ämnen

dioxiner, att det ”avfall och rester från den klorgas som användes i blekerierna var farligt för miljön”. (Sveriges Natur 1999; nr 5)

Även 2009 liknar SNF:s syn på problemen främst ”transform” med fokus på de miljömässiga problemen. SNF skriver exempelvis att ”en bottentrål som släpas över havsbotten påverkar allt bottenliv. Studier visar på uppemot en halvering av artrikedomen efter trålning. Bottnarna i populära fiskeområden kan svepas av flera gånger om året, det gör det svårt för bottenlivet att återhämta sig.” (Sveriges Natur 2009; nr 4)

4.4.2. Orsaker

SNF:s syn på orsaker 1999 liknar i huvudsak ”transform”. Orsakerna bottnar i mänsklig exploatering av miljön. Gällande klorgasutsläpp menar SNF exempelvis att dagens utvecklingstrender där efterfrågan bestämmer produktionen orsakar skador på miljön. SNF skriver att ”svenska massfabriker bleker med klor, trots att de kan gå över till klorfritt över en natt. Och gärna vill. Marknaden frågar inte efter klorfritt papper längre. En stor miljöseger äventyras...” (Sveriges Natur 1999; nr 5).

SNF visar även på inslag av ”status quo”, då felriktade statliga bidrag anses skapar incitament för exploatering av svenska vattendrag för vattenkraftsetablering. SNF skriver, ”nu har staten beviljat 780 000 kronor i bidrag till ett blivande minikraftverk i Sörforsån. Samtidigt får Fiskeriverket 75 000 kronor för att reparera de skador kraftverket väntas ge på havsöringstammen. Men det är inte slut med det. Varje minikraftverk får 25 öre per producerad kilowattimme, fastän elpriset på marknaden är 14 öre. Staten garanterar mellanskillnaden”. (Sveriges Natur 1999; nr 6)

Även 2009 är SNF i huvudsak lik ”transform”. Orsakerna uttrycks vara exploatering av naturmiljön, exempelvis pekas destruktivt fiske genom bottentrålning ut som en orsak, SNF skriver att ”bottentrålen sveper med sig det mesta i sin väg: småfisk, sjöstjärnor och skaldjur. Det leder till att fiskar som inte är lekmogna fiskas upp. Även om djuren kastas tillbaka i havet överlever de sällan. Nordsjöns botten var för ett par hundra år sedan täckt av ostron. Destruktivt fiske genom trålning och ostronskrapning, en fisketeknik med liknande konsekvenser, har utrotat ostronen och förändrat hela ekosystemet.” (Sveriges Natur 2009; nr 4) SNF ser även problem med EU:s fiskeriavtal med utvecklingsländer, vilket kan ses som en exploatering av andra människor och miljön. SNF skriver att ”stora moderna EU-båtar

konkurrerar med lokalbefolkningens öppna små kanoter om överfiskade och osäkra fiskbestånd utanför Västafrikas kust. EUs fiskeriavtal med fyra av världens fattigaste länder ska stödja lokalt fiske, men pengarna når inte fram.” (Sveriges Natur 2009; nr 3)

4.4.3. Lösningar

SNF:s lösningar 1999 liknar i huvudsak ”status quo”, då SNF uppmanar både till informationsspridning och till konsumentmakt. Miljörörelsen och samhället i stort kan påverka menar man. Gällande farliga utsläpp från massafabriker skriver SNF att *”reaktionen från miljörörelsen blev omedelbar. I en enkätundersökning om vad bra miljö är svarade en överlägsen majoritet av svenska folket klorfritt papper. Samhället ställde allt hårdare miljökrav, människor ville ha en produkt som inte fanns och massaindustrins rykte rasade i botten”*. (Sveriges Natur 1999; nr 5) SNF har också inslag av ”reform”, eftersom ökad information ses som en lösning.

2009 liknar SNF:s lösningar i huvudsak ”reform”. Hårdare lagstiftning samt samarbete framförs som lösningar. SNF skriver att *”föreningen kräver också skärpt reglering av bottentrålning i kustnära områden och en större tilldelning av fisketillstånd till fiske med passiva redskap. På sikt bör bottentrålning helt kunna förbjudas inom hela EU.”* (Sveriges Natur 2009; nr 4)

SNF skriver även att *”Naturskyddsföreningen föreslog ett marint reservat runt Koster redan 1989. Nationalparken har tillkommit efter ett omfattande rådslag med kosterbor och fiskare i området. Ett lokalt motstånd mot parkplanerna har vänts i engagemang och delaktighet. Parken förvaltas nu av lokala krafter inom Kosterstiftelsen. Ett samverkansorgan, Kosternämnden, har bildats mellan lokalbefolkningen, kommunen och länsstyrelsen.”* (Sveriges Natur 2009; nr 5). Att SNF är positiva till lokal förvaltning av naturresurser kan även ses som ett inslag av ”transform”. Det finns även inslag av ”status quo” i form av borttagande av subventioner. SNF skriver att *”Naturskyddsföreningen kräver nu att fiskarnas befrielse från bränsleskatt avskaffas, det skulle gynna en omställning till mer skonsamma fiskemetoder...”* (Sveriges Natur 2009; nr 4)

5. Resultat och slutsatsdiskussion

För att kunna besvara frågeställningarna inleder jag med kort att sammanfatta mina resultat. Matrisen nedan visar således regeringens, Fiskeriverkets, SFR:s och SNF:s hållbarhetssyner, genom att visa på vilken hållbarhetssyn de i huvudsak liknar, gällande problem, orsaker och lösningar vid de två undersökta tidpunkterna.

	Status quo	Reform	Transform
Problem	<p>Regeringen 1997 Regeringen 2009</p> <p>SFR 1999 SFR 2009</p>	<p>Fiskeriverket 1999 Fiskeriverket 2009</p> <p>SFR 2009</p>	<p>SNF 1999 SNF 2009</p>
Orsaker	<p>Fiskeriverket 1999? Fiskeriverket 2009?</p> <p>SFR 1999?</p>	<p>Regeringen 1997 Regeringen 2009</p> <p>Fiskeriverket 1999? Fiskeriverket 2009?</p> <p>SFR 1999?</p> <p>SFR 2009</p> <p>Pilen visar hur SFR:s orsaker har förskjutits mellan 1999 och 2009. 2009 har orsakerna flyttats från "utsläpp", till att istället anses grundade i fiskeripolitikens misslyckande att förvalta fiskbestånden, samt okunskap.</p>	<p>Fiskeriverket 1999? Fiskeriverket 2009?</p> <p>SFR 1999?</p> <p>SNF 1999 SNF 2009</p>
Lösningar	<p>SFR 1999</p> <p>SNF 1999</p>	<p>Regeringen 1997 Regeringen 2009</p> <p>Fiskeriverket 1999 Fiskeriverket 2009</p> <p>SFR 1999 SFR 2009</p> <p>Pilen visar hur SFR:s lösningar har förskjutits mellan 1999 och 2009. Detta då SFR mer och mer betonar vikten av samarbete och reform av fiskeripolitiken.</p> <p>SNF 2009</p> <p>Pilen visar hur SNF:s lösningar förskjutits mellan 1999 och 2009. 2009 handlar lösningar mer om lagstiftning och samarbete mellan berörda aktörer.</p>	

5.1. Hur ser aktörer inom svenskt fiske på idén om ett hållbart fiske?

Matrisen ovan visar de fyra aktörernas hållbarhetssyner. Regeringens syn på problem 1997 och 2009 liknar mest ”status quo”. Problem finns och anpassningar behövs. Fokus ligger på de socioekonomiska aspekterna. Regeringens syn på orsaker och lösningar både 1997 och 2009 liknar i huvudsak ”reform”. Utsläpp, misslyckad fiskeripolitik, obalans mellan fiskeriflotta och fiskeresurs samt subventioner anses ha orsakat problemen. Regeringens lösningar 1997 och 2009 liknar mest ”reform” och utgörs av ett ökat samarbete och deltagande för fiskerinäringen och miljörelsen, av anpassande eller tekniska lösningar, ökad information och konsumentmakt. Statens ska hjälpa fiskeriföretag på traven mot ett hållbart fiske.

Fiskeriverkets syn på problem 1997 och 2009 liknar i huvudsak ”reform”. Problemen är omfattande, men rätt åtgärder kan vända den negativa trenden. Både 1997 och 2009 är orsaker utspridda på flera synsätt. 1999 ses utsläpp som den främsta orsaken, medan denna utgörs av för hårt fisketryck 2009. Fiskeriverkets lösningar handlar främst om anpassning och tekniska åtgärder. Staten har en nyckelroll i att styra mot ett hållbart fiske samt bidra till ökad kunskap.

SFR:s syn på problemen 1999 liknar huvudsakligen ”status quo”. 2009 liknar de istället både ”status quo” och ”reform”. Problem finns, men de går att anpassa sig till med rätt åtgärder. 1999 talar SFR mest om att yrkesfisket inte är en orsak. 2009 framförs orsaker som i huvudsak liknar ”reform”, bl.a. av misslyckad fiskeripolitik samt för dålig kunskap bland beslutsfattare. SFR:s lösningar har förflyttats något, från ”status quo” mot ”reform, under tidsperioden. Exempel på lösningar är anpassnings- och tekniska åtgärder samt samarbete och deltagande mellan näringen och andra aktörer i beslutsprocessen.

SNF:s syn på problem och orsaker i huvudsak liknar ”transform”. Fokus ligger på de miljömässiga problemen, och orsakerna anses rotade i dagens utvecklingstrender samt exploatering av andra människor och naturmiljön. SNF: lösningar är 1999 i huvudsak lika ”status quo” och 2009 ”reform”. SFR:s lösningar utgörs av ökad information för medvetna konsumentval, samt utökat samarbete mellan SNF själva och beslutsfattare, fiskerinäringen samt lokala intressenter.

5.2. Vilka är skillnaderna och likheterna mellan olika aktörer?

SNF skiljer sig mest från de övriga aktörerna. Detta då SNF:s hållbarhetssyn gällande problem och orsaker huvudsakligen liknar ”transform”. Övriga aktörer har vissa inslag av ”transform” men är i huvudsak mer lika ”reform” eller ”status quo”. Störst skillnaderna är det mellan aktörernas syn på problemen, vilken också är konstant för samtliga aktörer under tidsperioden. Denna skillnad i syn på problemen kan emellertid återknytas till uppsatsen empiriska syfte att erbjuda en förklaring till fiskeripolitikens tillkortakommanden samt de meningsskiljaktigheter som finns mellan aktörer. Jag menar att olika syn på problemen dels kan spegla svårigheter med att komma överens inom fiskeripolitiken, men att detta framförallt speglar de meningsskiljaktigheter som den mediala debatten kring fiske- och havsfrågor föreslår. Då problemen som ska lösas betraktas på olika sätt är det inte så konstigt om meningsskiljaktigheter uppstår.

Skillnaden i syn på problemen aktörer emellan föreslår att det även borde finnas skillnader mellan syn på orsaker och lösningar. Så är dock inte fallet. Något som utgör de mest intressanta av studiens resultat är att nästan samtliga aktörer är mest lika ”reform” när det gäller lösningar. En ytterligare likhet görs gällande i synen på aktörers roll. Regeringen och Fiskeriverket framhåller att staten och de statliga myndigheterna har en nyckelroll i att styra samhället mot ett mer hållbart fiske. Detta håller även SFR och SNF med om. SFR och SNF betonar även sina egna roller i arbetet mot ett hållbart fiske, genom att poängtera vikten av deltagande och samarbete mellan olika aktörer för att nå goda lösningar.

5.3. Har skillnaderna mellan aktörer minskat eller ökat de senaste tio åren?

Min studie gör gällande att aktörernas syn på lösningar närmar sig ”reform” över tid. Detta gäller exempelvis för SNF och SFR vars syn på lösningar går från att huvudsakligen likna ”status quo” 1999 till att mer likna ”reform” 2009. Regeringen och Fiskeriverkets lösningar liknar mest ”reform” vid båda tidpunkterna. Att problemen betraktas på olika sätt, medan lösningarna betraktas mer och mer lika antyder om den förändringsprocess som Kate et al talar om. Alltså att aktörer med olika premisser och utgångspunkter (läs olika syn på problemen) möts och över tid finner gemensamma mål att arbete mot (läs lika syn på lösningar). Att aktörerna blir mer lika gällande lösningar borde också tyda på goda förutsättningar för att en hållbar utveckling ska kunna implementera inom fisket. Detta går enligt tanken att ju mer lika syn på vad ett hållbart fiske innebär och kanske framförallt på vad som behövs göras för att uppnå det, desto större sannolikhet för implementering. Det är även

så att merparten av aktörerna (SNF, SFR och regeringen) trycker mer och mer på samarbete och deltagande för att uppnå ett hållbart fiske. Detta kan också tyda på goda förutsättningar för det framtida arbetet mot ett hållbart fiske, enligt tanken att mer samarbete och delaktighet skapar förutsättningar för att finna gemensamma mål.

5.4. Hur väl fungerar analysverktyget i jakten på hållbarhetssyner?

Jag vill påstå att analysverktyget fungerade bra för att urskilja olika aktörers hållbarhetssyn, samt för att finna skillnader och likheter mellan olika aktörer. Uppdelningen mellan problem, orsaker och lösningar var till stor hjälp för att finna jämförelsepunkter mellan aktörer. I vissa fall var det dock svårt att urskilja vilken hållbarhetssyn en aktör tillhörde, då vissa egenskaper var svåra att anknyta till analysverktyget. Det var gällande orsaker som detta problem uppstod, vilket antyder att denna kategori hade behövs specificerats och anpassats ytterligare till fiskeripolitiken.

Utifrån min studie kan jag enbart uttala mig om analysverktygets duglighet att mäta hållbarhetssyner inom fiskeripolitiken. Jag ser dock inga uppenbara hinder till att analysverktyget inte skulle fungera för att mäta hållbarhetssyner hos aktörer på andra politikområden. Önskvärt vore givetvis att utsätta analysverktyget för ytterligare test på ett annat empiriskt material.

6. Referenser

6.1. Böcker

Beckman, Ludvig, *Grundbok i idéanalys*, 2005, Santérus Förlag

Berlin, Daniel & Möller, Ulrika "Svenska fiskare om utfiskningsproblemet" I: *Rätt grönt – Vänbok till Lennart J. Lundqvist*, 2009, Göteborgs Universitet

Corell, Elisabeth & Söderberg, Henriette: *Från miljöpolitik till hållbar utveckling*, 2005, Liber

Elliot, Lorraine: *The Global Politics of the Environment*, 2004, Palgrave Macmillan

Esaiasson, Peter, Giljam, Mikael, Oscarsson, Henrik & Wängnerud, Lena: *Metodpraktikan – Konsten att studera samhälle, individ och marknad*, 2007, Norstedts Juridik AB

Hajer, Maarten A: *The Politics of Environmental Discourse - Ecological Modernization and the Policy Process*, 1995, Clarendon Press

Lövin, Isabella: *Tyst hav*, 2007, Ordfront

Zannakis, Mathias, "Hållbar utveckling och genomförandet av internationella miljöavtal" I: *Hållbar utveckling som politik – om miljöpolitikens grundproblem*, 2005, Författarna och Liber AB

Zannakis, Mathias, *Climate Policy as a Window of Opportunity – Sweden and the Global Change*, 2009, Göteborgs Universitet

6.2 Publikationer

Brundtlandrapporten, The World Commission on Environment and Development: *Our Common Future*, 1987, Oxford University Press

Europeiska Kommissionens Grönbok, *Reform av den gemensamma fiskeripolitiken*, 2009

Fiskeriverket, "Resursövervakning Av Sötvattensfisk inklusive Katadroma och Anadroma arter" 1999

Fiskeriverket, "Resurs- och miljööversikt" 2009

Rapport från riksdagen av Lisa Almesjö & Helene Limén: *Fiskpopulationer i svenska vatten Hur påverkas de av fiske, övergödning och miljögifter?*, 2008, Riksdagstryckeriet

Regeringens proposition; "hållbart fiske och jordbruk", 1997/98:2

Regeringens proposition; "En sammanhållen svensk havspolitik", 2008/09:170

Riksrevisionen, Eva Lindström & Lena Björck, *Statens insatser för ett hållbart fiske*, 2008

6.3. Artiklar

Hopwood Bill, Mellor, Mary & O'Brien, Geoff: *Sustainable Development: Mapping Different Approaches*, 2005, Sustainable Development, Vol 13

Kates Robert W, Parris Thomas M & Leiserowitz, Anthony A.: *What is Sustainable Development: Goals, Indicators, Values, and Practice*, 2005. Environment: Science and Policy for Sustainable Development, 47(3)

McNeill, Desmond "The Concept of Sustainable Development" I: *Global Sustainable Development in the 21st Century*, 2000, Edinburgh University Press

6.4. Dagstidningar och tidsskrifter

Göteborgsposten, Alf Isemo, "Greenpeace dumpar sten mot utfiskning", 22 september 2009

Sveriges Natur 1999; nr 5, "Klor - miljöbov på väg tillbaka" Roger Thorén

- Finns även på Internet:

<http://www2.snf.se/sveriges->

[natur/artikel.cfm?CFID=2763659&CFTOKEN=37772265&id=66](http://www2.snf.se/sveriges-natur/artikel.cfm?CFID=2763659&CFTOKEN=37772265&id=66)

Sveriges Natur 1999; nr 6, "Forsarna tystas med skattepengar", Erik Klefbom

- Finns även på Internet:

<http://www2.snf.se/sveriges-natur/artikel.cfm?CFID=2763726&CFTOKEN=47854375&id=73>

Sveriges Natur 2009; nr 3; *"Fiske på fattigas bekostnad"*, Mats Hellmark

- Finns även på Internet:

<http://www2.snf.se/sveriges-natur/artikel.cfm?CFID=2778001&CFTOKEN=23865030&id=1390>

Sveriges Natur 2009; nr 4, *"Trålning som förstör havet"*, Anders Friström

- Finns även på Internet:

<http://www2.snf.se/sveriges-natur/artikel.cfm?CFID=2763808&CFTOKEN=40367501&id=1426>

Sveriges Natur 2009; nr 5, *"Trålfiske i nationalpark"*, Anders Friström

- Finns även på Internet:

<http://www2.snf.se/sveriges-natur/artikel.cfm?CFID=2778018&CFTOKEN=44705917&id=1461>

Yrkesfiskaren; 1999; nr 4, *"Skärpt lagstiftning bidrar till minskade oljeutsläpp till sjöss"*

Yrkesfiskaren; 1999; nr 5, *"Fisketurism med avigsidor"*

Yrkesfiskaren; 1999; nr 9, *"Vad har hänt med torsken vid Bohuskusten?"*

Yrkesfiskaren; 1999; nr 13/14, *"SFR satsar på informationsträffar"*

Yrkesfiskaren; 1999; nr 15/16, *"Meningslösa förbud inget stöd för yrkesfisket!"*

Yrkesfiskaren; 1999; nr 17, *"Sektormålen i miljöpolitiken berör fisket på många punkter"*

Yrkesfiskaren; 1999; nr 18, *"Ökat skydd för torsken i Östersjön nästa år?"*

Yrkesfiskaren; 1999; nr 19, *"Kustfisket och den växande sälproblematiken"*

Yrkesfiskaren; 1999; nr 20, *"Fortsätt lugnt konsumera fisk!"*

Yrkesfiskaren 2009; nr 1, *"EU:s fiskeripolitik förändras – Vad betyder det för oss?"*

Yrkesfiskaren 2009; nr 2, *"Mer moderna myndigheter"*

Yrkesfiskaren 2009; nr 3, *"Vårstädning i fiskedebatten!"*

Yrkesfiskaren 2009; nr 4, *"Enklare, roligare och mer lönsamt?"*

Yrkesfiskaren 2009; nr 5, *"Värdet av fiske – en resurs som sätt förvaltat räcker åt alla"*

Yrkesfiskaren 2009; nr 9, "*Fiskeriverket föreslås upphöra – och återuppstå i ny form...*"

Yrkesfiskaren 2009; nr 10, "*Stärkande av småskalig verksamhet – politisk bluff*"